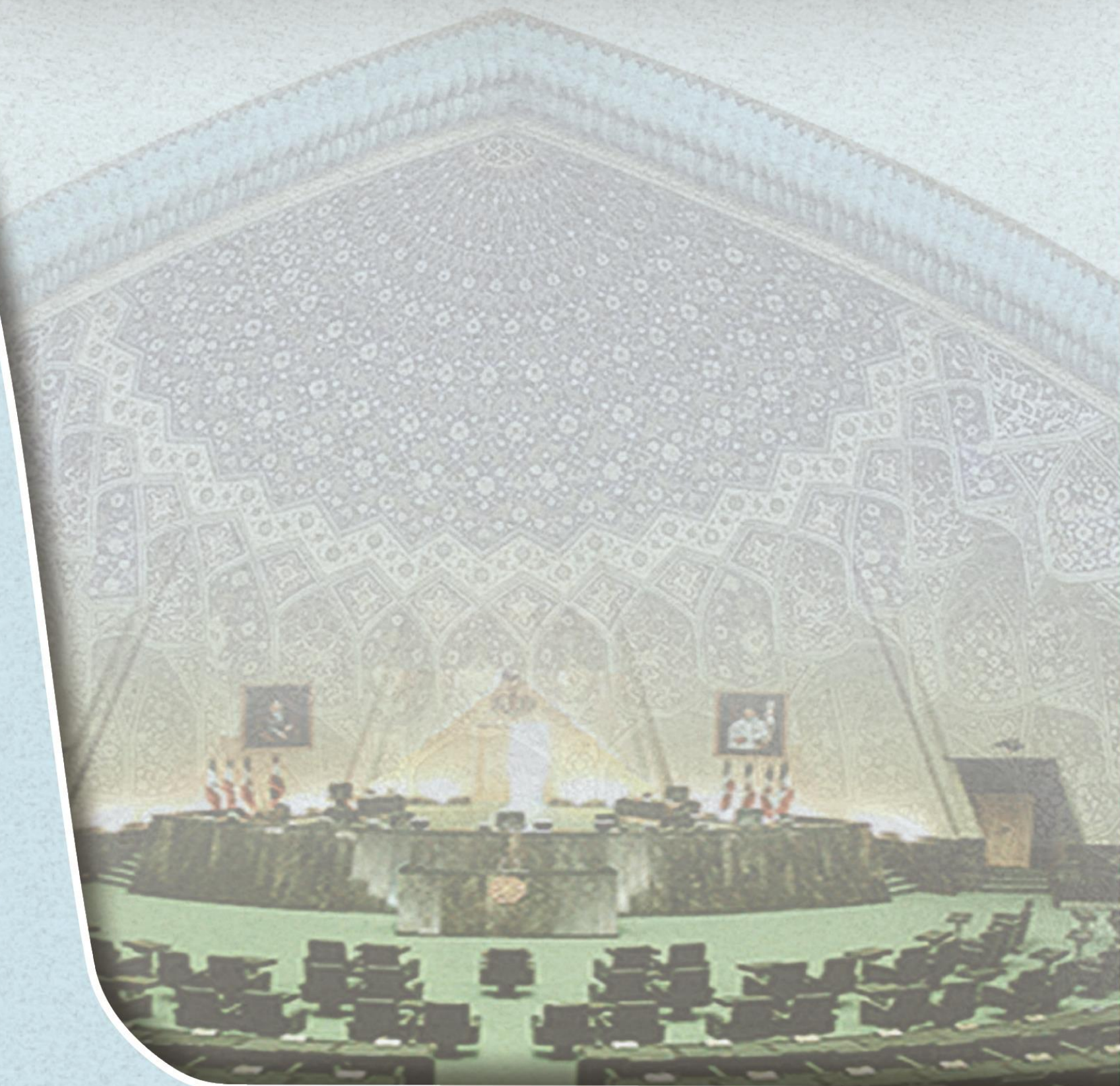

اظهار نظر پیرامون

«کلیات لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت»

(گزارش دوم)

مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی
گروه حقوق

	عنوان:
	اظهار نظر پیرامون « کلیات لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت »
	شماره ثبت در مرکز:
	۰۱/-/۶۴-۴۸۹
نویسنده:	تاریخ انتشار:
محمد رجیبی	پاییز ۱۴۰۱

اظهار نظر پیرامون

«کلیات لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت»

اهداف لایحه / طرح^۱

ماده ۱ طرح و ماده ۲ لایحه به بیان اهداف پرداخته است. بیان اهداف یک قانون در قالب مواد نه تنها از لحاظ رعایت ادبیات تقنینی صحیح نمی باشد، بلکه فاقد مابازا و ضرورت است. تنها فایده‌ای که می توان بر این امر متصور شد، کمک به خواننده و نیز مجری قانون در تفسیر مواد است. با وجود این نیز بیان اهداف غیر ضروری است؛ چراکه این مسئله از روح کلی حاکم بر قانون برداشت می شود و اختلافی در آن وجود ندارد. علاوه بر این، جای مناسب برای بیان اهداف قانون، مقدمه طرح/لایحه است.

اما آنچه در میان اهداف بیان شده شایسته توجه است و به نوعی شاکله و بنیان طرح/لایحه را - به ادعای طراحان - به خود اختصاص داده و تأمین آن را وجهه همت خویش قرار داده و از این رو ضروری است به گونه ای صحیح و مؤثر در قالب مواد قانونی منعکس گردد، «حفظ کرامت و حمایت از زنان و تحکیم مبانی خانواده» است.

درواقع براساس آنچه از محتوای طرح/لایحه برمی آید، هدف اصلی حفظ کرامت و صیانت از زنان در برابر خشونت است. بقیه اهداف مذکور نیز اهداف میانی جهت تحقق این هدف اصلی هستند.

بر همین اساس پیشنهاد می شود یکی از مواد انتهایی این قانون بدین شکل تدوین گردد:
«کلیه تدابیر و اقدامات حمایتی این قانون باید به گونه ای اعمال گردد که با حفظ کرامت و حمایت از زنان و تحکیم مبانی خانواده مغایرتی نداشته باشد».

تعریف خشونت

در خصوص تعریف خشونت در طرح و لایحه ابهامات و اشکالاتی به شرح ذیل به نظر می رسد:
- با توجه به تنوع و تعدد حقوق و آزادی های قانونی زنان، آیا می توان نقض همه آنها را از مصادیق خشونت علیه زنان تلقی کرد؟ علاوه بر آن همه حقوق زنان در قوانین نیامده است.

- با توجه به تعریف، برخی مصادیق خشونت شامل مواردی از خشونت های روانی خواهد شد که اثبات آن دشوار است یا حتی قابل اثبات نیست.

- «موقعیت آسیب پذیر» در تعریف، اختصاصی به زنان ندارد. به عبارت روشن تر، رویکرد لایحه/طرح جنسیتی (حمایت از جنس زن) است؛ یعنی حمایت از جنس زن به خاطر زن بودنش. اگر غیر حیثیت جنسیتی مدنظر باشد، مرد هم در آن مشترک است و باید مورد حمایت قرار گیرد. موقعیت آسیب پذیر به جهاتی مانند تابعیت، به زنان اختصاص ندارد.

۱. شایان ذکر است در خصوص حمایت از زنان در برابر خشونت به صورت تقریباً هم زمان لایحه حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت در تاریخ ۱۳۹۹/۱۰/۳۰ و طرح صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در برابر خشونت در تاریخ ۱۳۹۹/۶/۲۲ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردید. با توجه به محتوای تقریباً مشابه طرح و لایحه مذکور، گزارش پیش رو ناظر به بررسی محتوای طرح و لایحه است.

درخصوص عبارت «نوع رابطه مرتکب» نیز همین مسئله قابل طرح است. این قید در مواردی مانند رابطه کارگر و کارفرما درخصوص مردان نیز قابل طرح است. البته خشونت به جهت موقعیت آسیب‌پذیر و نیز نوع رابطه مرتکب می‌تواند به جهت جنسیت نیز باشد. از همین رو زنان در صورت مواجهه با خشونت‌های مبتنی بر جنسیت باید مورد حمایت قرار گیرند.

- براساس تعریف لایحه، «آسیب به جسم یا روان» مطلق و مبهم و فاقد ملاک است. در واقع مشخص نیست زوجه از چه رفتار زوج مورد آزار و ناراحتی قرار می‌گیرد و یا حتی صرف ناراحتی خشونت محسوب می‌شود؟

- اما نکته اصلی در تعریف خشونت که نقطه تمایز طرح و لایحه می‌باشد، آن است که در تعریف لایحه، «هر رفتار اعم از فعل یا ترک فعل که به جهت جنسیت یا موقعیت آسیب‌پذیر یا نوع رابطه مرتکب بر زن واقع شود و موجب ورود آسیب یا ضرر به جسم یا روان یا شخصیت، حیثیت و یا محدودیت یا محرومیت از حقوق و آزادی‌های قانونی وی شود»، به نحو اطلاق مصداق خشونت تلقی شده است. اما در طرح، رفتارهای مذکور در صورتی مصداق خشونت تلقی می‌شوند که «در قالب یکی از عناوین جرائم علیه تمامیت جسمانی، جرائم علیه حیثیت معنوی و روانی، جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی، جرائم علیه حقوق و تکالیف خانواده و جرائم علیه آزادی‌های مشروع بانوان» رخ دهد.

با توجه به انواع حمایت‌ها در متن طرح و لایحه و نیز وظایفی که برای دستگاه‌ها مشخص شده است، به نظر می‌رسد هدف حمایت از زنان در برابر انواع خشونت‌ها در قالب مجرمانه یا غیر آن بوده است. اما از سوی دیگر تعدد مصادیق خشونت‌های غیرمجرمانه و نیز فقدان ملاک روشن برای این نوع خشونت‌ها که شاید بتوان آن را آسیب نام نهاد، بر دشواری امر می‌افزاید و تعریف لایحه را با مشکل مواجه می‌کند. از سوی دیگر لزوم حمایت از زنان در برابر بسیاری از آسیب‌ها که لزوماً جرم‌انگاری نشده‌اند، قابل انکار نیست. بدین ترتیب تعریف طرح قابل‌خداشه است.

نکته مهم دیگری که باید در تعریف خشونت مدنظر قرار گیرد آن است که تعریف خشونت باید به نحوی صورت گیرد تا حقوقی که برای والدین و نیز زوجین در روابط خانوادگی در شرع و قانون تعریف شده است، مشمول عنوان خشونت نگردد. البته شایان ذکر است که اگر جهت رفع این اشکال اقدام به اضافه نمودن قیدی همچون «با رعایت موازین شرعی» کنیم، نه تنها مشکل حل نخواهد شد، بلکه صورت پیچیده‌تری نیز به خود خواهد گرفت. دلیل این مسئله، وجود تفاسیر مختلف از بیانات و احکام شرع است.

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی
مرکز تحقیقات اسلامی

آدرس: قم، خیابان سمیه، ۲۰ متری شهید رجایی، پلاک ۷۸

CMIR.PARLIRAN.IR